

Cuprins

Abrevieri.....	XV
Titlul I. Aspecte generale	1
Capitolul I. Noțiuni introductive.....	1
Secțiunea 1. Dreptul penal – ramură de drept (pozitiv).....	1
§1. Definiția, obiectul și sarcinile dreptului penal.....	1
§2. Scopul și caracterele dreptului penal.....	5
§3. Necesitatea dreptului penal, structura dreptului penal și legătura sa cu alte ramuri de drept	6
§4. Scurtă evoluție a dreptului penal român	11
Secțiunea a 2-a. Știința dreptului penal	13
§1. Definiția, obiectul și sarcinile științei dreptului penal.....	13
§2. Delimitarea științei dreptului penal de alte științe	14
§3. Politica penală	15
§4. Relațiile științei dreptului penal cu celelalte științe penale (criminale).....	15
Secțiunea a 3-a. Evoluția științei dreptului penal	16
§1. Aspecte introductive.....	16
§2. Școala clasică	18
§3. Școala pozitivistă.....	19
§4. Alte curente și școli de drept penal	20
Secțiunea a 4-a. Raportul juridic penal	21
§1. Noțiunea raportului juridic penal	21
§2. Elementele raportului juridic penal	22
§3. Nașterea, modificarea și stingerea raportului juridic penal	23
§4. Raportul juridic penal și răspunderea penală.....	24
§5. Raportul penal de conflict și raportul juridic procesual penal	25
Secțiunea a 5-a. Faptele penale.....	25
Capitolul II. Principiile dreptului penal.....	26
Secțiunea 1. Noțiunea și cadrul principiilor dreptului penal.....	26
§1. Noțiune	26
§2. Cadrul principiilor dreptului penal	27
Secțiunea a 2-a. Analiza principiilor fundamentale ale dreptului penal	29
§1. Principiul legalității incriminării și a sancțiunilor de drept penal.....	29
1.1. Precizări prealabile	29
1.2. Noțiune	29
1.3. Conceptul de legalitate a incriminării	30
1.4. Conceptul de legalitate a sancțiunilor de drept penal	32
1.5. Analogia și retroactivitatea	33
1.6. Interpretarea strictă a legii penale.....	35
§2. Principiul umanismului dreptului penal	38

§3. Principiul prevenirii și combaterii prompte a infracțiunilor	40
§4. Principiul proporționalității protecției penale a valorilor sociale	41

Titlul II. Legea penală și limitele aplicării legii penale..... 43

Capitolul I. Izvoarele dreptului penal 43

Secțiunea 1. Aspecte introductive privind izvoarele dreptului penal.....	43
§1. Considerații generale privind izvoarele dreptului penal	43
§2. Rolul jurisprudenței în cadrul izvoarelor dreptului penal.....	44
2.1. Introducere.....	44
2.2. Este jurisprudența izvor de drept în sistemul de drept român?.....	46
2.3. Prezentarea situațiilor în care hotărârea judecătorească este izvor de drept.....	46
2.4. Poziția jurisprudenței în raport cu principiul separației puterilor în stat.....	51
§3. Rolul cutumei în cadrul izvoarelor dreptului penal	53
Secțiunea a 2-a. Legea penală și normele juridice penale	54
§1. Noțiunea de lege penală	54
§2. Categoriile de legi penale.....	55
2.1. Felurile legii penale în funcție de obiectul acesteia.....	55
2.2. Clasificarea legilor penale după alte criterii	58
§3. Normele juridice penale	61
3.1. Noțiuni	61
3.2. Categoriile de norme penale.....	61
Secțiunea a 3-a. Interpretarea legii penale	65
§1. Necesitatea interpretării legii penale	65
§2. Formele interpretării legii penale	66
§3. Metodele interpretării legii penale	66
3.1. Metoda interpretării literale sau gramaticale	66
3.2. Metoda interpretării raționale sau logice	67
3.3. Metoda interpretării sistematice	67
3.4. Metoda interpretării istorico-teleologice	68
3.5. Metoda interpretării prin analogie	68
§4. Rezultatul interpretării legii penale	68

Capitolul II. Aplicarea legii penale..... 70

Secțiunea 1. Noțiunea aplicării legii penale și elementele în raport de care se aplică.....	70
§1. Noțiunea aplicării legii penale.....	70
§2. Elementele în raport de care se aplică legea penală	70
Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale în timp	72
§1. Preliminarii.....	72
§2. Principiul activității legii penale.....	73
2.1. Noțiuni	73
2.2. Intrarea în vigoare a legii penale	73
2.3. Etapele existenței legii penale	74
2.4. Ieșirea din acțiune a legii penale.....	75
2.5. Concursul de legi penale.....	78

2.6. Excepții de la principiul activității legii penale	79
§3. Extraactivitatea legii penale și aplicarea legii penale mai favorabile.....	81
§4. Examinarea cazurilor de aplicare a legii penale mai favorabile (extraactivitate)	84
4.1. Retroactivitatea legii penale dezincriminatoare.....	84
4.2. Retroactivitatea legii penale interpretative posteroare mai favorabile	88
4.3. Aplicarea legii penale mai favorabile <i>stricto sensu</i>	89
§5. Aplicarea legii penale temporare.....	99
5.1. Concept.....	99
5.2. Aplicarea legii penale în situații speciale	99
Secțiunea a 3-a. Aplicarea legii penale în spațiu	101
§1. Particularitățile aplicării legii penale în spațiu	101
§2. Aplicarea legii penale faptelor săvârșite pe teritoriul țării.....	101
2.1. Principiul teritorialității legii penale	101
§3. Excepții de la principiul teritorialității legii penale	106
3.1. Imunitatea de jurisdicție diplomatică.....	106
3.2. Infracțiunile săvârșite la bordul navelor și aeronavelor străine	107
3.3. Infracțiunile comise de personalul armatelor străine aflate pe teritoriul României.....	108
3.4. Infracțiunile comise în localurile misiunilor diplomatice străine din România	109
3.5. Imunități personale	109
§4. Aplicarea legii penale infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării	112
4.1. Personalitatea legii penale române	112
4.2. Realitatea legii penale.....	114
4.3. Universalitatea legii penale române.....	115
§5. Cooperarea judiciară internațională penală	116
5.1. Preliminarii	116
5.2. Principalele tratate din domeniul cooperării internaționale în materie penală la care România este parte.....	117
5.3. Extrădarea.....	119
5.4. Extrădarea voluntară și extrădarea simplificată.....	125
5.5. Extrădarea în relația cu statele membre ale Uniunii Europene și extrădarea aparentă	126
5.6. Transferul condamnaților	126
5.7. Tranzitul	127
Titlul III. Infracțiunea.....	128
Capitolul I. Natura juridică și definiția infracțiunii	128
Secțiunea 1. Natura juridică a infracțiunii	128
§1. Infracțiunea – specie de faptă juridică.....	128
§2. Infracțiunea ca fenomen	129
§3. Infracțiunea – instituție fundamentală a dreptului penal	131
§4. Clasificarea infracțiunilor.....	132

4.1. Aspecte introductive	132
4.2. Clasificarea infracțiunilor după anumite criterii legale și doctrinare	133
Secțiunea a 2-a. Definiția infracțiunii	135
§1. Accepțiunile noțiunii de infracțiune	135
1.1. Accepțiunile juridice ale noțiunii de infracțiune	135
1.2. Alte sensuri ale termenului infracțiune	136
§2. Necesitatea unei definiții legale a infracțiunii	136
Capitolul II. Conținutul infracțiunii.....	138
Secțiunea 1. Structura infracțiunii	138
§1. Noțiunea de structură a infracțiunii	138
§2. Noțiunea de element al infracțiunii	139
Secțiunea a 2-a. Analiza trăsăturilor esențiale ale infracțiunii	142
§1. Prevederea faptei în legea penală	142
1.1. Preliminarii	142
1.2. Analiza trăsăturii	144
§2. Vinovăția făptuitorului	144
2.1. Preliminarii	144
2.2. Factorii vinovăției	147
2.3. Definiția și conținutul vinovăției	149
2.4. Formele și modalitățile vinovăției	153
2.5. Vinovăția – element al conținutului infracțiunii	161
§3. Pericolul social al faptei	161
3.1. Noțiune	161
3.2. Elementele pericolului social și lipsa lui	161
Secțiunea a 3-a. Factorii infracțiunii	163
§1. Obiectul infracțiunii	163
1.1. Noțiunea obiectului infracțiunii	163
1.2. Formele obiectului infracțiunii	165
§2. Subiecții infracțiunii	168
2.1. Noțiunea de subiect al infracțiunii	168
2.2. Subiectul activ (infractorul) persoană fizică	169
2.3. Subiectul activ persoană juridică	172
2.4. Subiectul pasiv al infracțiunii	189
§3. Locul și timpul comiterii infracțiunii	192
3.1. Locul săvârșirii infracțiunii	192
3.2. Timpul săvârșirii infracțiunii	192
§4. Situația premisă	193
Secțiunea a 4-a. Latura obiectivă și latura subiectivă	193
§1. Preliminarii	193
§2. Elementul material (acțiunea sau inacțiunea)	194
§3. Urmarea imediată (rezultatul)	195
§4. Legătura de cauzalitate	197
4.1. Preliminarii și noțiune	197
4.2. Principalele teorii referitoare la raportul de cauzalitate	198
4.2.1. Precizări prealabile	198

4.2.2. Sistemul monist.....	198
4.2.3. Sistemul pluralist	199
4.3. Scopul legii – criteriul de bază în stabilirea cauzalității	200
§5. Condiții privind locul, timpul, obiectul, subiecții, situația premisă, modul și mijloacele de săvârșire a infracțiunii	201
Capitolul III. Formele infracțiunii.....	202
Secțiunea 1. Perioadele desfășurării activității infracționale	202
§1. Perioada internă.....	202
§2. Perioada externă	203
Secțiunea a 2-a. Formele infracțiunii intenționate în raport de fazele desfășurării infracțiunii	204
§1. Actele preparatorii.....	204
1.1. Noțiune	204
1.2. Condițiile actelor preparatorii	205
1.3. Felurile actelor preparatorii	206
1.4. Tratamentul penal al actelor preparatorii.....	206
1.5. Infracțiuni la care nu sunt posibile actele preparatorii.....	207
§2. Tentativa.....	208
2.1. Noțiunea tentativei.....	208
2.2. Condițiile tentativei	209
2.3. Modalitățile tentativei.....	212
2.4. Infracțiuni la care tentativa nu este posibilă	215
2.5. Tratamentul penal al tentativei	216
2.6. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului.....	219
§3. Infracțiunea consumată.....	220
3.1. Noțiune	220
3.2. Momentul consumării infracțiunii	220
§4. Infracțiunea epuizată	221
4.1. Noțiune	221
4.2. Momentul epuizării infracțiunilor susceptibile de epuizare.....	221
Secțiunea a 3-a. Formele, variantele și modalitățile infracțiunii.....	221
§1. Forma tip sau de bază a infracțiunii	221
§2. Variantele infracțiunii	222
§3. Modalitățile infracțiunii.....	222
Capitolul IV. Săvârșirea infracțiunii de mai multe persoane.....	223
Secțiunea 1. Pluralitatea de infractori	223
§1. Noțiunea de pluralitate de infractori.....	223
§2. Formele pluralității de făptuitori	225
2.1. Pluralitatea constituită (numită și legală)	225
2.2. Pluralitatea naturală (necesară).....	226
2.3. Pluralitatea ocazională (participația penală).....	227
Secțiunea a 2-a. Participația penală	227
§1. Modalitățile (felurile) participației penale.....	227
§2. Autorul și coautorul.....	228
2.1. Noțiune	228
2.2. Condițiile coautoratului	230

2.3. Infracțiuni ce nu pot fi săvârșite în coautorat	231
§3. Instigatorul	232
3.1. Noțiune	232
3.2. Condițiile instigării	233
3.3. Felurile instigării	235
§4. Complicele	236
4.1. Noțiune	236
4.2. Condițiile complicității	236
4.3. Felurile complicității	238
§5. Participația improprie	239
5.1. Noțiune	239
5.2. Condiții	239
5.3. Modalități	239
§6. Tratatamentul penal al participației	241
6.1. Concepții privind sancționarea participației penale	241
6.2. Aplicarea sancțiunilor în cazul participației proprii	242
6.3. Rolul circumstanțelor la individualizarea sancțiunilor participanților	243
6.4. Instigarea neurmată de executare	244
6.5. Împiedicarea săvârșirii faptei	244
6.6. Aplicarea pedepsei în cazul participației improprii	245
Capitolul V. Unitatea de infracțiune	246
Secțiunea 1. Noțiuni și interesul diferențierii	246
Secțiunea a 2-a. Formele unității naturale de infracțiune	248
§1. Preliminarii	248
§2. Infracțiunea simplă (instantanee)	248
2.1. Noțiune	248
2.2. Elementele și factorii infracțiunii simple instantanee	249
2.3. Formele infracțiunii simple instantanee în raport de fazele desfășurării activității infracționale	252
§3. Infracțiunea continuă	254
3.1. Noțiune	254
3.2. Elementele și factorii infracțiunii continue	256
§4. Infracțiunea deviată	262
Secțiunea a 3-a. Formele unității legale de infracțiune	264
§1. Infracțiunea continuată	264
1.1. Noțiune	264
1.2. Condițiile de existență a infracțiunii continuate	265
1.3. Particularități ale elementelor și factorilor infracțiunii continuate	268
§2. Infracțiunea complexă	271
2.1. Noțiune	271
2.2. Formele infracțiunii complexe	273
2.3. Structura infracțiunii complexe	274
2.4. Tratatamentul penal al infracțiunii complexe	278
§3. Infracțiunea de obicei	278
3.1. Noțiune	278

3.2. Structura infracțiunii de obicei	279
§4. Infracțiunea progresivă	280
Capitolul VI. Pluralitatea de infracțiuni	281
Secțiunea 1. Aspecte generale privind pluralitatea de infracțiuni	281
§1. Noțiunea de pluralitate de infracțiuni	281
§2. Formele pluralității de infracțiuni	282
Secțiunea a 2-a. Concursul de infracțiuni	283
§1. Preliminarii	283
§2. Noțiunea concursului de infracțiuni	284
§3. Condițiile de existență a concursului de infracțiuni	285
3.1. Cadrul condițiilor	285
3.2. Săvârșirea a cel puțin două infracțiuni	285
3.3. Săvârșirea infracțiunilor de aceeași persoană	286
3.4. Săvârșirea cel puțin a două dintre infracțiuni mai înainte de intervenirea unei hotărâri de condamnare definitive pentru vreuna din ele	287
3.5. Cel puțin două dintre infracțiuni să atragă condamnări susceptibile de executare	289
§4. Formele concursului de infracțiuni	290
4.1. Considerații introductive	290
4.2. Concursul real	291
4.3. Concursul real caracterizat	293
4.4. Concursul formal de infracțiuni	297
4.5. Delimitarea concursului de infracțiuni de unitatea infracțională	298
§5. Tratamentul penal al concursului de infracțiuni	301
5.1. Sisteme de sancționare	301
5.2. Sancționarea concursului de infracțiuni	303
Secțiunea a 3-a. Recidiva	307
§1. Noțiunea recidivei	307
§2. Condițiile de existență a recidivei	309
2.1. Condițiile primului termen al recidivei	309
2.2. Condițiile celui de-al doilea termen al recidivei	312
§3. Modalitățile recidivei în cazul persoanei fizice	313
3.1. Preliminarii	313
3.2. Modalitățile legale ale recidivei	313
§4. Alte modalități ale recidivei	315
§5. Tratamentul penal al recidivei în cazul persoanei fizice	316
5.1. Preliminarii	316
5.2. Sancționarea recidivei postcondamnatorii	317
5.3. Sancționarea recidivei postexecutorii	323
§6. Descoperirea ulterioară a stării de recidivă	324
§7. Recidiva în cazul persoanei juridice	324
Secțiunea a 4-a. Pluralitatea intermediară de infracțiuni	325
§1. Pluralitatea intermediară în cazul persoanei fizice	325
§2. Pluralitatea intermediară în cazul persoanei juridice	325

Capitolul VII. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei.....	326
Secțiunea 1. Noțiunea, felurile și delimitarea cauzelor de inexistență a infracțiunii.....	326
§1. Noțiunea de cauză de inexistență a infracțiunii.....	326
§2. Delimitarea cauzelor de inexistență a infracțiunii față de cauzele care exclud răspunderea penală (cauzele care înlătură răspunderea penală) și față de cauzele de stingere a executării sancțiunilor de drept penal (cauzele care înlătură executarea pedepsei)	327
§3. Felurile cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei	328
Secțiunea a 2-a. Analiza cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei	328
§1. Legitima apărare.....	328
1.1. Noțiunea legitimei apărări	328
1.2. Condițiile legitimei apărări.....	329
1.2.1. Preliminarii	329
1.2.2. Analiza condițiilor referitoare la atac.....	330
1.2.3. Condițiile apărării	341
1.3. Efectele și proba legitimei apărări.....	348
1.3.1. Efectele legitimei apărări	348
1.3.2. Proba legitimei apărări	349
§2. Starea de necesitate	350
2.1. Noțiunea stării de necesitate	350
2.2. Condițiile stării de necesitate.....	353
2.2.1. Preliminarii	353
2.2.2. Analiza condițiilor pericolului	353
2.2.3. Condițiile activității de salvare.....	356
2.3. Efectele și proba stării de necesitate	359
2.3.1. Preliminarii	359
2.3.2. Depășirea limitelor stării de necesitate	359
2.3.3. Conexitatea stării de necesitate cu alte cauze de inexistență a infracțiunii	360
§3. Constrângerea fizică.....	361
3.1. Noțiune și fundament	361
3.2. Condițiile constrângerii fizice	362
3.2.1. Fapta să fie comisă sub imperiul unei energii exterioare, orientată asupra fizicului făptuitorului.....	362
3.2.2. Făptuitorul să nu poată rezista constrângerii.....	363
3.2.3. Fapta săvârșită de persoana constrânsă să fie prevăzută de legea penală	364
3.3. Efectele constrângerii fizice	364
§4. Constrângerea morală.....	364
4.1. Noțiune și fundament	364
4.2. Condițiile constrângerii psihice	365
4.3. Efectele constrângerii psihice	368
§5. Cazul fortuit	368
5.1. Noțiune și caracterizare	368
5.2. Condițiile cazului fortuit.....	370

5.3. Efectele cazului fortuit.....	373
§6. Iresponsabilitatea.....	373
6.1. Noțiune și caracterizare.....	373
6.2. Condițiile iresponsabilității.....	376
6.3. Efectele stării de iresponsabilitate.....	378
§7. Beția.....	381
7.1. Noțiune și caracterizare.....	381
7.2. Condițiile de existență a beției.....	382
7.3. Efectele beției.....	385
§8. Minoritatea făptuitorului.....	387
8.1. Noțiune și caracterizare.....	387
8.2. Condițiile minorității făptuitorului.....	388
8.3. Efectele stării de minoritate.....	389
§9. Eroarea de fapt.....	390
9.1. Noțiune, caracterizare și feluri.....	390
9.2. Condițiile erorii.....	393
9.2.1. Condițiile erorii esențiale.....	393
9.2.2. Condițiile erorii neesențiale.....	394
9.3. Efectele erorii.....	394
Bibliografie selectivă.....	397